

рони здоров'я в Україні. – 2014. – № 2 (60). – С. 39-43.

15. Короткий звіт про проведення V Всеукраїнського форуму приватних навчальних закладів та II Міжнародної конференції незалежних шкіл Європи «Розмаїття в освіті – яка школа потрібна Україні?» (12 грудня 2011 р., Київ) [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.privateschools.org.ua/forum-2013/forum-2011/>.

16. Де і за скільки в Україні отримати другу вищу освіту [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://riu.com.ua/content/view/1850/48/lang.ru/>.

17. Офіційний сайт співтовариства інтернет-підприємців Genius Marketing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geniusmarketing.me/>.

18. Серіков А.В. SWOT: системний погляд [Текст] / А.В. Серіков // Вісник економічної науки України. – 2013. – № 1(23). – С. 159-164.

19. Каплан Р.С. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты [Текст] / Роберт С. Каплан, Дейвид П. Нортон; пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 512 с.

20. Царевский Ф.Л. Яндекс.Директ: Как получать прибыль, а не играть в лотерею [Текст] / Ф.Л. Царевский. – СПб.: Питер, 2015. – 224 с.

21. Внедрение сбалансированной системы показателей [Текст] / Horvath & Partners; пер. с нем. – 2-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 478 с.

22. Эшуорт Г. Менеджмент, основанный на ценности (Value-based management): Как обеспечить ценность для акционеров [Текст] / Г. Эшуорт, П. Джеймс; пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 190 с.

А. Я. Сохнич

д-р екон. наук

заслужений діяч науки і техніки України

м. Львів

В. М. Кульбака

аспірант

м. Дніпропетровськ

ІНФРАСТРУКТУРНА ПЕРЕБУДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ

Постановка проблеми. Економічну ситуацію сьогодні найкраще оцінюють відомі закордонні вчені, які особливо наголошують, що втрачені можливості українського народу лежать не в площині матеріального виробництва чи фінансових потоків, а у відповідній системі управління народним господарством. Вітчизняні економісти давно обходять цей чинник стороною, оцінюючи та досліджуючи вже тільки катастрофічні наслідки в більшості абсолютно бездарного керування країною.

Зміна системи управління економікою держави в короткі терміни є безперечно революцією, як в економічній, так і в соціальній сферах, а це вже викликає багато запитань від державної Служби безпеки. Очевидно, що співробітники Служби безпеки України недостатньо обізнані щодо економіки країни і необхідності її нагального реформування, тому такий очевидний стан справ об'єктивно стримує перехід до нової, більш прогресивної, моделі управління країною без корупції та криміналу. З цього випливає обґрунтоване судження, що довіряти висновкам вітчизняних економістів-науковців, які вимушені дотримуватися встановлених у державі безпекових законів, абсолютно не варто.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичні аспекти інфраструктурної перебудови економіки України в умовах фінансової кризи досліджували багато вчених, зокрема, В. М. Геєць (2009),

В. О. Шевчук (2009), О. І. Рогач (2009), Л. І. Федуллова (2009), О. М. Сохацька (2007) та інші [1-12].

Все ж залишається низка питань, які потребують науково-методологічного обґрунтування. У сьогоднішніх умовах не проведений економічний аналіз причин, які примушують міжнародні фінансово-кредитні організації співпрацювати з Україною та країнами, що мають найнижчий кредитний рейтинг.

Мета статті. Метою статті є аналіз та обґрунтування наукових підходів щодо інфраструктурної перебудови економіки України в умовах фінансової та соціально-політичної кризи.

Виклад основного матеріалу. Радикальні зміни в управлінні державою, які розроблені міжнародною науковою спільнотою, вже давно готові до запровадження, але це безумовно призведе до заміни старої традиційної групи політиків-бізнесменів на нових реформаторів і фізична протидія новим підходам в цьому випадку є неминучою.

Зарубіжні економічні школи глибоко вивчають феномен розвалу економік колишніх республік СРСР і особливо Росії та України, як найбільш визначальних у бувшій радянській тоталітарній економіці. Дуже важливою, в плані розуміння сучасних напрямів розвитку багатовекторної економіки України, є думка одного із найкращих економістів Європи Еріка Рейнера, який приймав активну участь в економічних реформах Норвегії, Малайзії, Китаю та Сінгапуру. Сто-

совно України це не просто особиста думка, а науковий висновок його економічної школи: «Ваша сама актуальна проблема – це конфлікт декількох ідеологій управління країною та груп, які їх відстоюють. Ви кидаєтеся між залишками радянської економіки та нео-ліберальними ідеями, які пропонують вам західні країни. І вашим елітам зараз вкрай важко випрацювати консенсус відносно того, як функціонує світ навколо вас і яке місце у ньому України». Він підкреслює головну спільну рису капіталістичної та тотально-соціалістичної економік – це розуміння важливості випереджаючого розвитку національного виробництва, при ігнорванні важливості формування і розширення ринків збуту продукції.

Ринки збуту сформувалися спонтанно з чітким розподіленням: табір соціалістичних країн СЕВ зайняв нішу сировинних ресурсів із дуже значним об'ємом виробництва, Західна Європа, США та Японія зайняли нішу готової продукції із значним вмістом доданої вартості (капіталістична економіка). При цьому, крім деструктивного впливу сфери глобального матеріального виробництва та спорідненою із нею системи світових ринків, рівноцінну роль зіграла розбалансована токсичними кредитами міжнародна банківська система. Відома формула «товар – гроші – товар» породила із віртуальної фінансової вартості невідомі раніше віртуальні товари та послуги.

Фінансові деривативи, не підкріплені банківськими високоліквідними активами, та матеріальні розписки на товари, яких немає, і послуги, які не надані, створили у світовій економіці своєрідне віртуальне товарно-фінансове загальне поле, яке функціонувало і функціонує досі як реальне. Відділити реальне від віртуального виявилось дуже непросто через залучення до цього процесу страхового капіталу, який гарантував повернення коштів у разі виявлення підміни реальних активів віртуальними. Але включення в цей складний процес страхового капіталу, який за своєю природою складно капіталізувати, різко підсилив процес деструкції.

Широке залучення перестраховального капіталу не послабило наростаючі системні причини фінансово-кредитної кризи, а тільки відтягнуло у часі пік кризи. Зрозуміло, що перестраховальний капітал виріс із страхового капіталу і мав одну і ту ж природу, тому, відтягнувши на себе частину ризиків, він санував достатньо велику частину віртуального капіталу, особливо у США. Але з часом ці «порожні капітали» почали шукати собі матеріалізацію через кредити Аргентині, Чилі, Росії та Україні.

Багаторічне домінування на світовому фінансовому ринку американської валюти призвело до появи значної кількості емітованих приватною Федеральною Резервною Системою США незабезпечених матеріальними ресурсами фінансових активів. Ці активи були зайвими у світовій економіці і постійно провокували неконтрольовану інфляцію світової валюти. З цієї причини фінансовий бомонд США спрямував ці віртуальні кошти у фінансові розписки національних економік світу, велику частку вільних коштів вдалося санувати за рахунок підвищення цін у сфері енергоресурсів, насамперед нафти та, звичайно, у іпотечний та страховий бізнес, які поглинули значні фінансові ресурси.

Оскільки бізнес у сфері нафтодобування та нафтопереробки є дуже рухливим, то виявити де реальні капітали, а де віртуальні, не було можливим, особливо,

враховуючи, що це не було вигідно країнам «Великої сімки». Але, з часом, коли вказані ринки стали перенасиченими віртуальними капіталами, фінансовий ринок не знайшов більше сфер діяльності людини із значною стабільною перспективою розвитку і, наповнений деривативами різного гатунку ринок фінансових запозичень увійшов у режим кризи, це коли банки масово відмовляються виконувати свої зобов'язання відносно віртуальних капіталів. США терміново спробувало стимулювати ринок комп'ютерних технологій, вклавши туди значні суми коштів, але очікуваного росту цін на технічні засоби та програмне забезпечення комп'ютерного ринку не відбулося.

Сталося це із двох причин:

1) активне малоконтрольоване запровадження новітніх «ноу-хау» у процес виробництва та залучення простої дешевої робочої сили з Китаю призвело до значного здешевлення вартості на світових ринках засобів обчислювальної техніки і падіння цін на обладнання;

2) доволі дорогі продукти програмного забезпечення протиправно використовувались у засобах комп'ютерної техніки без купівлі ліцензії. Така крадіжка інтелектуального продукту по всьому світу не дозволила отримати значні кошти за розробку програмного забезпечення. Як виявилось, затрати на захист авторських прав у неправових країнах СНГ, та в першу чергу України, виявились настільки значними, що американські фірми-розробники практично відмовились від тотального переслідування порушників ліцензійних умов на програмне забезпечення. До речі в Україні і сьогодні майже всі державні установи використовують піратські версії базового програмного забезпечення.

Таким чином, запланована широкомасштабна санація віртуальних фінансових ресурсів не відбулася, і криза фінансового сектору у світових масштабах продовжувала поглиблюватись. Міжнародні кредитно-банківські структури такі, як МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку продовжили активно надавати кредити потенційно збитковим країнам, зокрема, Україні.

Всім зрозуміло, що Україна рухалась до дефолту, але всупереч елементарному глузду отримувала бажані кредитні ресурси. Фактично міжнародні фінансові організації були вимушені надавати Україні кредити, бо в результаті масштабної фінансової кризи різко загальмувала реальна економіка в США, Китаї та Японії і потреби в кредитах значно зменшились.

У цей час на ринку капіталів почала з'являтися велика маса різноманітних деривативів, які теж потрібно було санувати. Тому Україна, ставши одним із найбільших споживачів кредитних ресурсів, частково допомогла міжнародному капіталу вкласти гроші в реальну економіку. Наглядно цей процес демонструють дані таблиці.

На жаль економіка нашої країни не була, і досі не є готовою до економічно правильного споживання наданих кредитів. Ці кредитні ресурси потрібно було направити на модернізацію реального сектору економіки, натомість ці гроші «накачувались» у приватні банки, а потім через їх заплановане банкрутство розкрадались і переводились в закордонні банки. У підсумку, Україна замість прибутків отримала величезні борги. На жаль, цей механізм розвалу держави діє і донині.

Державний і гарантований державний борг України в період 2010 – 2015 рр.

Загальний борг				Зовнішній борг		Внутрішній борг	
Дата розрахунку	Сума боргу, млн грн	Відхилення, млн грн	Відхилення, %	Сума боргу, млн грн	Відхилення, %	Сума боргу, млн грн	Відхилення, %
на 01.01.2010	316884,6			211751,7		105132,9	
на 01.01.2011	432235,4	+115350,8	+36,4	276745,6	+30,7	155489,8	+47,9
на 01.01.2012	473121,6	+40886,2	+9,5	299413,9	+8,2	173707,7	+11,7
на 01.01.2013	515510,6	+42388,9	+9,0	308999,8	+3,2	206510,7	+18,9
на 01.01.2014	584114,1	+68603,5	+13,3	300025,4	-2,9	284088,7	+37,6
на 01.01.2015	1100564,0	+516449,9	+88,4	611697,1	+103,9	488866,9	+72,1
на 10.09.2015	1494891,4	+394327,5	+35,8	9764217,1	+59,8	518460,4	+6,2

Джерело: Статистичний щорічник України за 2012 рік [11].

Нескладні розрахунки закордонних економістів показують, що борги держави наростають такими темпами, що через 2,5-3 роки прийдеться віддати у погашення боргів значну частину родючих сільськогосподарських земель. Тут важливо зазначити, що у заставу підуть і пайові землі 6,5 млн селян [12], якими вони тепер володіють.

Зрозуміло, що без бою віддавати іноземним банкам свої землі ніхто не збирається, і прогнозувати розвиток подій тепер ніхто не береться. Але, враховуючи світовий досвід, можна зазначити, що Україна тут на жаль не одинока, можуть початись громадянські заворушення із застосуванням зброї, якою країна переповнена. Безробітних громадян, які вміють використовувати зброю, вже сьогодні більше 5 млн, так що воювати за будь-що є кому, потрібні лише замовники з грошима. А таких є немало і в першу чергу РФ та їх сателіти з українським корінням у Криму та на Донбасі.

Все керівництво країни активно працює над залученням все нових і нових кредитів, з яких вони потім отримують величезні статки. Складається враження, що отримання кредитів і є головною ціллю керівництва держави, поряд із майже маніакальним бажанням добитись безвізового в'їзду в Шенгенську зону при стійкому небажанні керівництва ЄС надавати Україні такий статус з відомих причин. Щоб не відповідати за житлово-комунальний сектор та більше 3000 державних підприємств, які керівництву тільки заважають збагачуватись, вони вирішили їх приватизувати, з передачею, як правило, у свої руки та передати відповідальність за зруйнований житлово-комунальний сектор на місцеві органи влади під приводом запровадження децентралізації.

Наразі, вкрай потрібних грошей на модернізацію комунального сектору економіки у сумі 600 млрд дол. США на місцевому рівні немає, і зрозуміло, що у найближчі 25 років вони не з'являться. Економіка України знаходиться у такому стані, що простою косметичною заміною облич у Кабінеті Міністрів України чи Верховній Раді України вже не обійтись. Необхідні складні довготривалі непопулярні реальні реформи

всієї економіки країни, а вони автоматично викличуть тотальну зміну політичної верхівки країни.

Україна балансує на грані тотального спочатку економічного, а потім і політичного розпаду. Вже тепер місцеві кримінально-економічні клани готують зміну політичного устрою України під гаслами збільшення місцевих повноважень, які гучно проголошені Президентом, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України. І протидіяти цьому згубному для загальної економіки процесу дуже складно.

Раніше працювало господарство і регіони об'єднувало окрім гасел про єдиний український народ ще й реальні міжгосподарські економічні зв'язки. Що ж ми маємо сьогодні, коли практично економіка зупинилась? Що об'єднує приміром Луганську і Львівську області? Звісно, тільки борги та людські втрати. Це не той фундамент, який скріпить країну в разі реалізації процесу децентралізації в період війни. Але про це мало хто думає! Олігархічним колам дуже хочеться отримати доступ до земельних ресурсів регіонів без втручання центральної влади, але в зруйнованій країні рідко виходить той результат, на який спочатку так сподівались. За прикладами ходити не треба: представники донецького кримінально-олігархічного угруповання в період послаблення центральної влади вирішили під фальшивими гаслами «свободного рурського мира» відокремити дві потужні в економічному плані області від України, прикриваючись зрадницькою позицією деяких проросійських партій, що традиційно знаходились у місцевій владі. Але, у боротьбі за свою територію розпочались бойові дії, що призвели до повного фіаско запланованих результатів. У підсумку вся економіка краю знищена і залишились лише борги, затоплені шахти та знищена соціальна сфера. Всі автори «нового міра», втративши будь-яку підтримку місцевого населення, розбіглися хто куди, тільки вже без права власності на нагробовані активи.

Останні роки зі всіх ЗМІ звучать гасла про те, що Україна повільно, але все-таки рухається до Європи. Однак, цей факт (про що не хочуть говорити відкрито), означає для населення, що жити можна по-європейськи з розмахом, а працювати аби як – в СРСР. Україну незалежну навіть не виходить взяти за

приклад, бо не було такого періоду, коли б населення могло працювати в повну силу. Якщо проаналізувати більшість економічних законів, за якими живе сьогоднішня Європа, то 70% з них, якщо їх гіпотетично запровадити в Україні, будуть для української економіки просто не прийнятні. Тому можна вважати благом, що більшість законів, які депутати бездумно переписували із кодексів діючих законів країн ЄС і внесли до Верховної Ради України, не приймаються через цілу низку малозрозумілих лобістських причин. Доморошені економічні закони постійно змінюються і хронічно не виконуються, це фактично і рятує розбалансовану державну систему управління від повного розвалу.

Коллективна відповідальність всіх гілок влади, а точніше сказати «безвідповідальність», призводить до того, що за величезні розтрати державних коштів немає кого притягнути до відповідальності. В результаті, ми так і не знаємо коли і як припиниться сповзання економіки в розряд аутсайдерів. Немає дуже важливого розуміння, що всі закордонні законопроекти чітко орієнтовані на складну саморегулюючу і відповідальну економічну систему, яка працює на Заході. Ні в якому разі не можна проводити однаково економічну політику в Україні і на Заході, бо сьогодні, наприклад, прогнозна інфляція у нас планується на рівні 23-29%, а у Європі дефляція – 3,1% [11]. У нас тільки базова ставка рефінансування НБУ коливається у межах 25%.

Дуже часто наші можновладці посиляються на підтримку нових законів представниками політичних кіл ЄС. Тут важливо зазначити, що підтримка іде не економістами, а політиками, які часто видають бажане за дійсне, не вникаючи в суть малозрозумілих суспільно-економічних процесів, що протікають в Україні. Звичайно, що таке просте, але хибне обґрунтування розроблених нових економічних законів, призводить до гальмування позитивних перетворень у виробничій та соціальній сферах. Зрозуміло, що подібні економічні «радники» з ЄС не несуть особистої відповідальності за якість запропонованих депутатами законів у нашій Верховній Раді, їм би попрацювати в Україні, хоча б рік, тоді, очевидно, вони б глибше вникали в суть законодавчого процесу і не спонукали можновладців до ігнорування необхідного наукового обґрунтування.

Імпортовані таким чином закони, у них, не висять, як у нас «у повітрі», а спираються на багаточисельні законодавчі традиції, які чітко діють в західній економічній системі, заснованій на ринкових та конкурентних механізмах. Також вони базуються на сталій соціальній інфраструктурі, в якій люди чітко налаштовані не на бажання оминати закони, як у нас, а на безумовне їхнє виконання, де методично точно виконуються навіть другорядні, з нашої точки зору, закони.

Яскравим прикладом соціально-статусної поведінки у нас і в ЄС є безумовне виконання правильного написання в документах вчених звань. Наприклад: якщо кандидат наук свідомо, чи несвідомо, вказує замість свого вченого звання «кандидата наук» – вище звання «доктор наук», то винуватцю «світить» один рік тюрми, або 1-2 млн євро штрафу, звільненням із посади та заборону на 5 років працювати у закладах освіти і науки. Натомість, у нас бувший Президент, не отримавши навіть шкільного Атестау, реально не вчившись у ВУЗі, і з купленим на ринку дипломом, зміг стати доктором економічних наук та академіком

НАНУ. Інший красномовний приклад, «алогічної», з точки зору нашого обивателя, соціальної поведінки: за цитування без посилання деяких чужих тез у своїй докторській роботі Міністр оборони ФРН, заступник голови правлячої партії був позбавлений звання «доктор наук» і сам негайно пішов у відставку. Зрозуміло, що, якби у нас були подібні традиції, ми могли б залишитися без більшості керівних кадрів. Бачимо, наскільки різночле різняться правила в Україні і в Європі, та, найголовніше, як по-різному поведуться фігуранти цих подій. Виходячи з цих прикладів, можемо зазначити той факт, що механічне перенесення західних законів на наше українське поле, обов'язково призведе до протилежних очікуваним результатів.

У нових проектах законів Верховної Ради України, Президента та Кабінету Міністрів України максимум, що присутнє часто, це порівняльна таблиця. Ніяких наукових результатів математичного моделювання, або хоча б кваліфікованої експертної оцінки немає. У Верховній Раді України часто зранку роздають тексти законів, що друкувались вночі, це значить що їх ніхто окрім профільних Комітетів, які їх розглядали, просто не в змозі прочитати. Об'єм цих матеріалів рідко буває меншим ніж 150-200 сторінок, а прочитати хоча б десяту частину під час роботи Верховної Ради України фізично неможливо. Це свідчить про те, що закон часто приймається «всліпу», а потім його, або відмінюють, або декілька років доробляють і, коли вже він приймається повторно, в доопрацьованому вигляді, необхідність у ньому може просто відпасти. Такої хаотичності у прийнятті законів здається немає ніде в світі. Безсистемність прийнятих законів викликає у суспільстві справедливе роздратування і не сприяє необхідності їх безумовного виконання. Крім того, така законодавча нестабільність сприяє поглибленню хабарництва та корупції у всіх без виключення ланках державної влади, бо там, де не діє закон держави – діє закон криміналу.

Українське керівництво, розуміючи, що дефолт неминучий, могло б використати його з максимальною вигодою, давши шанс перспективним підприємствам розширити експортну складову, на фоні банкрутства старих і безперспективних підприємств, які тягнуть економіку країни на дно. Але бажання зберегти свої посади задля ще більшого збагачення і уникнення відповідальності за розорення багатющої країни взяло верх над здоровим глуздом. Розтягування у часі дефолту економіки вигідно також і кредиторам, оскільки Україна попадає у дуже не вигідну ситуацію, за якої вона вимушена через відсутність валютних накопичень йти на безумовну пролонгацію раніше взятих кредитних ресурсів та значних відсотків по них. Так відстрочки роблять практично неможливим розрахуватись з кредиторами починаючи вже через 4-5 років. Велика небезпека в тому, що Кабінет Міністрів України абсолютно не бачить, з яких джерел це погашення буде відбуватись і дати адекватне пояснення своїх дій суспільству він не може.

Саме головне, чого до кінця не розуміють керівники держави, це осмислення головної економічної аксіоми, що без виробництва не буде ніяких позитивних зрушень. Але верхівка країни не цікавиться виробництвом, яке піднімати за теперішньої економічної кризи дуже складно і ризиковано, а як і всі попередники за часів незалежності продовжила продавати те, що в неї під рукою – це багатства країни та її суверен-

нітет. І навіть катастрофічні приклади в політико-економічній історії України нікому не вчать українську еліту. У свій час, за символічні знижки до тарифів, дозволили залишити військову базу РФ у м. Севастополі, а тепер втратили Крим, частину Донецької та Луганської областей, акваторії Чорного та Каспійського морів, стратегічну Керченську протоку, весь військовий флот і отримали 3 млн переселенців, які є практично безробітними і вимагають значних бюджетних коштів. Крім того, Україна отримала 120 тис. військових-зрадників та 60 тис. працівників міліції, прокуратури, СБУ, суддів, які перейшли на службу до ворога. Росія в нашому районі Чорного моря за період окупації добула компанією «Чорноморнафтогаз» більше 3,5 млрд м³ газу, якого нам так не вистачає. За бюджетні витрати, зруйновану інфраструктуру та людські втрати і говорити зайве. Інвестиційні надходження практично припинились, авторитет держави в світі втрачений.

Через відсутність будь-якої реальної протидії пропагандистській політиці РФ на теренах Західного світу, значна кількість закордонних інвесторів вважає Росію миротворцем у громадянському внутрішньому конфлікті України, тому вони у найближчі 3-5 років навіть поки не планують вкладати кошти в нашу економіку. Кількість інвесторів, які прилітають у Київ з ознайомчою метою за останні 1,5 року скоротилась у 18 разів. У переважній більшості з них склалось враження, що Українській економіці їхні кошти не потрібні, зважаючи на заплутане законодавство та продажність судової системи. Проблема сьогодні навіть не у відсутності коштів, а в тому, що немає чіткого плану – куди їх вкладати, що з цього буде, а головне скільки грошей потрібно?

Зрозуміло, що якби не безвідповідальна політика в першу чергу МВФ та Світового банку, для яких свої прибутки є самим головним посилом, що в принципі є притаманним міжнародним фінансовим структурам, що надають і далі кредити Україні з величезним коефіцієнтом ризику їх неповернення, то керівна верхівка країни залишилася б без коштів у бюджеті, один на один із розваленою економікою. Можливо тоді вони звернули б свою увагу на розробку шляхів подолання кризи, а не на витрачання отриманих кредитів на «латання дірок» у держбюджеті та синхронне їх розкращення, про що неодноразово зазначала Держфінінспекція. Видається, що продовжується якась дивна гра між МВФ та українським керівництвом: банк надає кредити, обумовлюючи це вимогами прийняття важливих економічних законів (потрібно було б вимагати своєчасне повернення взятих кредитних ресурсів) – це робиться більше «для галочки», в Україні все одно необхідної суми грошей нема, а Верховна Рада України приймає ці закони, що вимагає МВФ, але потім їх абсолютно не виконує, або блокує виконання прийнятими додатковими законами. У цій своєрідній грі, яка виявляється вигідна сьогодні обом сторонам, немає місця реформуванню економіки, підвищенню рівня зайнятості населення та радикальній реконструкції державної системи управління.

Висновки. Для виходу з економічної кризи пропонується:

1) припинити процес отримання кредитів МВФ та Світового банку до моменту повного виконання своїх боргових зовнішніх зобов'язань;

2) розробити механізм залучення внутрішніх валютних ресурсів;

3) терміново перерозподілити справедливо всю землю країни між всіма громадянами, чим унеможливити її перехід у власність кредиторів, тому що у цьому разі відібрати землю за державні борги у приватних власників закордонними банками через суди буде вкрай складно;

4) розробити державну програму повернення в країну «закордонних заробітчан», бо реальних засобів автоматизації, окрім робочих рук, в Україні наразі немає;

5) розробити програму стимулювання національного виробництва товарів та послуг, залучаючи вільну робочу силу і радикально скоротити державні витрати на систему управління державою;

6) на рівні держави, започаткувати програму захисту закордонних інвестицій та прав власності, в тому числі на інтелектуальну власність від незаконних посягань самих же державних органів;

7) скоротити співвідношення максимальних та мінімальних доходів особи з 55 до прийняттого середньоевропейського – 18 разів, що унеможливить розгортання деструктивних для економіки країни масових страйків та погромів у містах.

Список використаних джерел

1. Геєць В. М. Капіталізація економіки України: наукова доповідь / В. М. Геєць (ред.), А. А. Гриценко (ред.), О. І. Барановський, В. В. Близнюк, Б. Є. Кваснюк; Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К., 2009. – 220 с.
2. Шевчук В. О. Макроекономічні ризики прискореної акумуляції зовнішнього боргу в економіці України / В. О. Шевчук // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 2 (11). – С. 159-166.
3. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія і практика бізнесу транснаціональних корпорацій / О. І. Рогач. – К.: Либідь, 2009. – 720 с.
4. The World's Biggest Public Companies 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/global2000/list>.
5. World Investment Report 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unctad.org.
6. Global R&D funding forecast 2010 // R&D Magazine. – 2013. – № 1. – Р. 3-23.
7. Федулова Л.І. Стан та проблеми України в контексті розвитку ринків високотехнологічних товарів та послуг / Л. І. Федулова // Наука та інновації. – 2009. – Т.5. – №3. – С.40-48.
8. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Сохацька О. М. Корпоративне управління в Україні : теоретико-методологічні аспекти : монографія / О. М. Сохацька, Н. П. Тарнавська, А. М. Тибін та ін. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 320 с.
10. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
11. Статистичний щорічник України за 2012 рік. – К.: Техніка, 2013.
12. Ivan Nikolaev. Economic Development of European countries // The USA Journal of Applied Sciences, CIBUNET Publishing. – 2015. – №1. – P. 121-127.